

บทความวิจัย

ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

อับดุลฮาติม ไชชิง *

มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ **

มอซาลี เบ็ญหมัด ***

ดานีเยา เจ๊ะสนิ ****

อาหมัด อัลฟาริตีย์ *****

รอชีดะห์ หะนะกาแม *****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลาม ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย และรูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทยในอนาคตโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารและวิจัยภาคสนาม การศึกษาเอกสารจะศึกษาข้อมูลจากอัลกุรอาน ตำราอัลหะดีษ และตำราที่เขียนโดยนักวิชาการตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาลชะรีอะฮ์ในอิสลาม การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น

ผลการศึกษาพบว่า ศาลชะรีอะฮ์ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมมุสลิมและต้องดำเนินการตามหลักศาสนบัญญัติของอิสลาม การจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นการให้สิทธิแก่ประชาชนที่เป็นมุสลิมในการปฏิบัติตามหลักศาสนบัญญัติของตนตามรัฐธรรมนูญโดยจะทำให้การใช้กฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกสามารถบังคับใช้อย่างสมบูรณ์อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศไทยในสายตาของประชาชนที่เป็นมุสลิมและในประชาคมมุสลิมทั่วโลก สำหรับอุปสรรคปัญหาในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยนั้นมีสาเหตุอยู่ 2 สาเหตุคือ ความไม่เข้าใจของรัฐ และการขาดเอกภาพของมุสลิมในการเรียกร้องให้มีศาลชะรีอะฮ์ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยการสร้างความเข้าใจแก่รัฐและสังคมภายนอกด้วยวิธีการจัดสัมมนา การทำเอกสารเผยแพร่ หรืองานวิจัยเป็นต้น และต้องสร้างเอกภาพระหว่างมุสลิม กระบวนการแรกในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยควรผลักดันให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องผ่านการรับรองจากสภาและควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ในศาลชะรีอะฮ์โดยการผลิต สร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม

รูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่เหมาะสมกับลักษณะประเทศไทยนั้นควรเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรม มี 2 ชั้น ประกอบด้วย ศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์ มีอำนาจพิพากษาคดีของมุสลิมรวมถึงคดีความที่มุสลิมกับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม โดยพิจารณาที่มูลเหตุแห่งคดีว่ามาจากใครเป็นหลัก ในด้านพื้นที่นั้นควรขยายทุกจังหวัดทั่วประเทศที่มีมุสลิมจำนวนมาก อาจยึดหลักตามคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในด้านอรรถคดีควรเพิ่มเติมจากคดีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากคดีที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ส่วนรูปแบบในการพิจารณาคดีนั้นไม่จำกัดว่าแบบไต่สวนหรือแบบกล่าวหา

คำสำคัญ: ศาลชะรีอะฮ์ ความเป็นไปได้ รูปแบบ

* ดร. (กฎหมายอิสลาม) อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม), คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

** ดร. (นิติศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม), คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

*** ศศ.ม (อิสลามศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม), คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

**** ศศ.ม (อิสลามศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม), คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

***** ศศ.ม (อิสลามศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา, คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

***** ศศ.ม (กฎหมายอิสลาม) อาจารย์ประจำสาขาวิชาชะรีอะฮ์ (กฎหมายอิสลาม), คณะอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

RESEARCH

study the form of a Shariah court in Islamic law

Abdulhalim Saising^{*}
Muhammadzakee Cheha^{}**
Ghazali Benmad^{*}**
Daneeya Jeh Seni^{**}**
Armad Alfaritee^{***}**
Rasidah Hanakamae^{***}**

Abstract

This research aim to study the form of a Shariah court in Islamic law. the possibility of establishing a Shariah court in Thailand . form a series of Shariah court which may establish in future by using qualitative research methods in gathering data by gathering from the documents and collecting field data. In documents studying will study from Qur'an al-Hadith (Prophet prophetic) books and text books written by academics and written by academics and all researchs relating Shariah court in Islam. Field research use questionnaire instruments with in-depth interview and having brain storming sample group in Semina.

The study result found that the Shariah court is very important for Muslim society which must follow the principle of Islamic law. The establishment of Shariah court in Thailand showing that Thai Muslim are given right in accordance to Thai constitutional thai provides Muslim using Family law and Laws of Inheritance in full force. Which will effect on good image of Thailand in Muslims eye round the world. The obstacies in establishing Shariah court in Thailand are two reasons; one is lacking understanding of the government and lacking solidarity of Muslims. In claming for Shariah court. Such aproblem could solve by making understanding to the government and public outdider by organizing semina, publishing relating paper or doing research and create a sense of solidarity on the concerning matter among Muslim and so on.The first step in establishing the Shariah court in Thailand is pushing for relating laws to be approved by parliament and second is thai having ready preparing in producing specialist or expert in Islamic law who will be staff of the Shariah court in future to come

* Ph.D. (Shariah) Lecturer, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

** Asst. Prof. Ph.D. (In Law) Lecturer, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

*** M.A. (Islamic Studies) Lecturer, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

**** M.A. (Islamic Studies) Lecturer, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

***** M.A. (Islamic Studies) Lecturer, Department of Islamic Studies, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

***** M.A. (Shariah) Lecturer, Department of Shariah, Faculty of Islamic Studies, Yala Islamic University.

The form of Shariah court which suet to Thai figure that should separate or independence from the Court of Justice which consist of to layers these are civil Court and Appeal Court which have power to judge cases of Muslim including cases which involve Muslim and none Muslim. By considering who is the cause of action is. The matter about area where the Shariah Court should be settled it should expand to all provinces which Muslim living in large number it might count to the existing of Provincial Islamic Committee. In case of lawsuit it should add more case more than Family laws and law of Inheritance case. The form of considering case not only limit to inquiring or accusing.

Keywords: Shariah court, Islamic Law

บทนำ

ศาลชะรีอะฮ์เป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามซึ่งสังคมมุสลิมทั่วไปทุกยุคทุกสมัยจะเพิกเฉยมิได้ ทั้งนี้เพราะศาลเป็นกลไกสำคัญในอันที่จะสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกละเมิดในสังคม ด้วยหลักศาสนาอิสลามดังกล่าว มุสลิมในประเทศไทยซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประชาชาติมุสลิมจึงมีการใช้กฎหมายอิสลามตลอดมา โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้นำประชาคมมุสลิมเป็นผู้มีอำนาจใช้กฎหมายอิสลาม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับประเพณี การนับถือศาสนาอิสลามของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ตามหลักฐานที่ได้มีการบันทึกไว้ปรากฏว่าการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ยุคสุโขทัยตราบจนปัจจุบัน (สมบุญรณ์ พุทธจักร, 2529: 63–82) อันสามารถกล่าวได้ว่าศาลชะรีอะฮ์มิใช่สิ่งแปลกใหม่สำหรับไทย โดยในสมัยอยุธยาได้แบ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเป็น “กรมท่า” ซึ่งประกอบด้วย 3 กรมด้วยกัน ได้แก่ กรมท่ากลางสำหรับติดต่อกับชาวต่างประเทศทั่วไป กรมท่าซ้ายสำหรับติดต่อกับจีน และกรมท่าขวา มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการการค้าและการทูตกับชาวต่างชาติด้านฝั่งทะเลตะวันตก เช่น อินเดีย อาร์เมเนีย อาหรับ อิหร่าน รวมทั้งมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ มลายู จาม และรัฐในหมู่เกาะอินโดนีเซีย (จุฬารัตน์, 2544: 93) ในกรณีที่ชาวต่างประเทศทั่วไป

ในปัจจุบันคดีเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกใน 4 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489 มาตรา 4 ที่กำหนดให้ตะเด้ยะยุติธรรม มีอำนาจชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกที่มีคู่ความมุสลิมตามกฎหมายอิสลามร่วมกับผู้พิพากษา โดยตะเด้ยะยุติธรรมมีอำนาจเพียงวินิจฉัยชี้ขาดตามข้อกำหนดอิสลามแต่ไม่มีอำนาจพิจารณาตัดสิน เพราะอำนาจดังกล่าวเป็นของผู้พิพากษา (พรบ.การใช้กฎหมายอิสลาม, 2489)

เมื่อพิจารณาถึงการใช้กฎหมายอิสลามตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเห็นว่ายังขาดรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารกฎหมายอิสลามอยู่เป็นอันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศฟิลิปปินส์ ศรีลังกา สิงคโปร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ต่างก็มีชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เช่นกัน กล่าวคือพระราชบัญญัติฉบับนี้เพียงแต่กำหนดให้นำเอากฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกมาบังคับใช้แทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดกเท่านั้น โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักกฎหมายอิสลามที่จะนำมาบังคับใช้ และวิธีพิจารณาตามกฎหมายอิสลาม ตลอดจนองค์การอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการบริหารกฎหมายอิสลาม การใช้กฎหมายอิสลามจึงจำกัดอยู่เฉพาะแต่ในศาลเท่านั้น ทำให้การใช้กฎหมายอิสลามขาดประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคต่อการที่จะส่งเสริมการดำเนินชีวิตภายใต้หลักศาสนาอิสลามของประชาชนชาวไทยมุสลิม (สมบุญรณ์ พุทธจักร, 2529: ๙)

ด้วยความสำคัญและปัญหาเกี่ยวกับศาลชะรีอะฮ์ที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษารูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลาม และความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีขึ้นในทางกฎหมายทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงและนำเสนอเป็นแนวทางในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.ศึกษารูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลาม
- 2.ศึกษาความเป็นไปได้และอุปสรรคปัญหาในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย
- 3.ศึกษารูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเป็นไปได้และรูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

การวิจัยเอกสาร

การศึกษาเอกสารโดยศึกษาข้อมูลจากอัลกุรอาน หนังสืออัลหะดีษ และหนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการ ตลอดจนงานวิจัยต่างๆเกี่ยวกับศาลชะรีอะฮ์ในข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในอิสลาม

การวิจัยภาคสนาม

การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประกอบแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างและการสัมมนา ระดมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ในส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้และอุปสรรคปัญหาในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์และรูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักวิชาการมุสลิม ตะเีะยุติธรรม ทนายความมุสลิม คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นักกฎหมายและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ สตูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เป็นนักวิชาการมุสลิม ตะเีะยุติธรรม ทนายความมุสลิม คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นักกฎหมายและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ สตูล จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ประเภทของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน 5 ข้อ
2. ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย	จำนวน 8 ข้อ
3. ตอนที่ 3 รูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย	จำนวน 8 ข้อ

2). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศาลชะรีอะฮ์
2. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างละเอียดมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความตรงตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพราะถือว่าคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับโครงสร้างและหัวข้อที่กำหนด
4. นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาจัดพิมพ์

3) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสารจะศึกษาข้อมูลจากอัลกุรอาน หนังสืออัลหะดีษ และหนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการตลอดจนงานวิจัยต่างๆเกี่ยวกับศาลชะรีอะฮ์ในอิสลาม

การวิจัยภาคสนาม

การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกประกอบแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวและการสัมภาษณ์ตามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ตามลำดับดังนี้

ก. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการมุสลิม ตะเะียติธรรม ทนายความมุสลิม คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นักกฎหมายและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ สตูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์

ข. การสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมอภิปรายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ประกอบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร

ในการวิจัยข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับศาลชะรีอะฮ์ในตำรากฎหมายอิสลาม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทางกฎหมายอิสลามในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

วิธีการเรียบเรียงข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลในหัวข้อที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากเอกสารปฐมภูมิทางกฎหมายอิสลาม และเอกสารทางกฎหมายอิสลามระดับอื่นๆ โดยผู้วิจัยจะอธิบาย ให้ข้อสังเกตหรือวิจารณ์ตามความเหมาะสม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์ตามความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นผู้วิจัยวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างในแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพรูปแบบต่างๆ เช่น วิธีการนับจำนวน วิเคราะห์เชิงพรรณนา descriptive Analysis (การวิเคราะห์แบบอุปนัย) Analytic Induction) โดยการจัดกลุ่มและแยกประเภทข้อมูล ๖ (Classification) การให้ความหมาย (Interpretation) การเชื่อมโยงเชิงตรรกะ) Logical Association) รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง และสร้างเป็นข้อสรุป (สิน พันธุ์พิณี, 2547: 59, 282, 289)

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยทำการศึกษาเฉพาะประเด็นรูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลาม ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย และรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในประเทศไทยตามทัศนะของนักวิชาการมุสลิม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. รูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลาม

จากการวิจัยถึงรูปแบบศาลชะรีอะฮ์ในกฎหมายอิสลามสามารถสรุปได้ดังนี้

ความหมายของศาลหรือ อัลเกาะฎอฮ์

ศาลหรือ อัลเกาะฎอฮ์ หมายถึง “การพิพากษาอรรถคดีระหว่างคู่กรณีตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในบทบัญญัติแห่งกฎหมายอิสลาม”

ศาสนบัญญัติของศาลในอิสลาม

ศาล หรือ “อัลเกาะฎอฮ์” ในระบบกฎหมายอิสลามมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมมุสลิมและถือเป็นความสำคัญที่อยู่ในลำดับแรก ภายหลังจากการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ การจัดให้มีระบบศาลเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามกฎหมายอิสลามนับเป็นอิบาตะฮ์และเป็นหนึ่งในการกิจหลักของบรรดาศาสนทูต การศาลจึงเป็นบัญญัติทางศาสนาซึ่งสังคมมุสลิมทุกยุคทุกสมัยและทุกแห่งหนจะเพิกเฉยมิได้

ประวัติความเป็นมาของศาลในอิสลาม

สังคมอาหรับยุคอารยชนก่อนอิสลามการบังคับใช้กฎหมายจะลงโทษอย่างเข้มงวดต่อผู้ที่อ่อนแอและหย่อนยานสำหรับผู้ที่มีอำนาจและร่ำรวยคำพิพากษาก็ไม่มีผลผูกพันบังคับคู่กรณี และไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอน หลังจากอิสลามได้เกิดขึ้น ณ ดินแดนอารเบีย อิสลามมิได้มีจุดยืนที่ปฏิเสธหรือต่อต้านวัฒนธรรมญาฮิลียะฮ์ทั้งหมด หากแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงฟื้นฟู โดยมีการปรับปรุงลักษณะการพิจารณาพิพากษาคดี โดยบังคับให้คู่กรณี ต้องผูกพันและปฏิบัติตามคำพิพากษาและมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นบัญญัติฐาน

ในยุคของท่านศาสดามุหัมมัดคืออัลลลอฮ์อูลัยฮิวะสัลลัมท่านศาสดาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่พิพากษาอรรถคดีต่างๆที่เกิดขึ้นตามบัญญัติแห่งอัลกุรอานแต่เพียงผู้เดียวแต่เมื่ออาณาจักรอิสลามได้แผ่ขยายออกไปในคาบสมุทรอาหรับ การกิจในด้านต่างๆก็เพิ่มมากขึ้น ท่านศาสดาจึงให้เคาะฮาบะฮ์ดำเนินการแทนตามความเหมาะสม

ในยุคของเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่การศาลดำเนินไปในลักษณะเดียวกับในยุคของท่านศาสดาโดยอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินคดีความขึ้นอยู่กับเคาะลีฟะฮ์ในฐานะผู้ปกครองสูงสุดมีการแต่งตั้งผู้แทนทำหน้าที่พิพากษาอรรถคดีเพื่อแบ่งเบาภาระของเคาะลีฟะฮ์ทั้งในนครมาดีนะฮ์และนอกนครมาดีนะฮ์

สมัยราชวงศ์อุมายยะฮ์มีลักษณะเด่น คือ มีการบันทึกการพิจารณาคดีความและคำตัดสินเนื่องจากมีข้อพิพาทขัดแย้งเพิ่มมากขึ้นและคู่กรณีมักให้การขัดกัน จนบางครั้งมีการนำคดีที่ศาลได้พิพากษาแล้วมาฟ้องร้องใหม่ จึงกำหนดให้มีการบันทึกการพิจารณาคดีและคำตัดสินไว้เป็นหลักฐาน

ในสมัยราชวงศ์อับบาสิยะฮ์การศาลได้วิวัฒนาการไปอย่างมากเพราะวิชาการต่างๆเจริญก้าวหน้า เกิดม็ชฮับหลายม็ชฮับแต่ในขณะเดียวกันการศาลและการพิจารณาคดีได้รับอิทธิพลจากทางฝ่ายการเมืองจนทำให้การตัดสินเป็นไปตามความประสงค์ของเคาะลีฟะฮ์

ในยุคสมัยราชวงศ์อันทะลุสิยะฮ์มีเคาะลีฟะฮ์สูงสุดเป็นผู้นำด้านตุลาการและได้ดำเนินการตามแนวทางของบรรดาเคาะลีฟะฮ์แห่งราชวงศ์อุมายยะฮ์และอับบาสิยะฮ์

ศาลในสมัยราชวงศ์อัยยูมานียะฮ์มีการตราประมวลกฎหมายอิสลามขึ้นเรียกว่า มะญ์ลละฮ์ อัลอะฮ์กาม อัลอะดะลิยะฮ์ส่งผลให้ผู้พิพากษาต้องพิจารณาพิพากษาคดีตามตัวบทกฎหมายที่ตราขึ้น จะวินิจฉัยจากตัวบทอัลกุรอานหรือสุนนะฮ์โดยตรงมิได้และมีการตรากฎหมายอื่นๆในเวลาต่อมา

หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรอุมายยะฮ์ประเทศมุสลิมหันไปยอมรับกฎหมายตะวันตกเข้ามาในการปกครองและการตัดสินคดีอย่างไรก็ตามยังคงมีประเทศที่รอดพ้นจากการตกอยู่ภายใต้การยึดครองของพวกล่าอาณานิคมตะวันตก ระบบการปกครองและการตุลาการจึงยังมิได้รับการครอบงำหรือทำลาย เช่นในประเทศซาอุดีอาระเบียก็ยังคงใช้ระบบอิสลามเป็นธรรมเนียมในการปกครองและตัดสินคดีความ

องค์ประกอบของศาลชะรีอะฮ์

ศาลชะรีอะฮ์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ผู้พิพากษา หรือ กอฎี

ผู้พิพากษาจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ ต้องเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม บรรลุศาสนภาวะ มีภาวะจิตใจที่ปกติ เป็นอิสลาม เป็นชาย เป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้านและมีประสบการณ์ที่สมบูรณ์ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการยุติข้อขัดแย้งระหว่างคู่กรณีด้วยการตัดสินหรือไกล่เกลี่ย เป็นวะลียให้แก่หญิงที่ไม่มีผู้ปกครอง มีอำนาจปกครองผู้ไร้ความสามารถ ดูแลทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติ พิพากษาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด และควบคุมดูแลผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง

2. การฟ้องร้อง

การฟ้องร้องคือ คำกล่าวที่เสนอในศาลที่มาจากบุคคลหนึ่งเพื่อเรียกร้องสิทธิที่เขาพึงได้หรือเพื่อบุคคลที่แต่งตั้งเขาเป็นตัวแทน ในการฟ้องร้องนั้นจะต้องครบองค์ประกอบดังนี้ คือ ผู้ฟ้องร้อง ผู้ถูกฟ้องร้อง สิ่งที่ถูกฟ้องร้อง และสำนวนในการฟ้องร้อง โดยทั้งหมดจะต้องมีเงื่อนไขตามหลักศาสนาอิสลามกำหนด การฟ้องร้องจึงจะสมบูรณ์และได้รับการพิจารณา

3. พยานหลักฐาน

วิธีการและหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์คำฟ้องร้องในระบบศาลอิสลามคือ การรับสารภาพของฝ่ายจำเลย พยานบุคคล การสาบานของผู้ถูกฟ้องร้อง พยานบุคคล 1 คน และการสาบานของผู้ฟ้องร้อง การปฏิเสธการสาบานของผู้ถูกฟ้องร้อง การเกาะสามะฮ์ พฤติการณ์แวดล้อม และการรับรู้ข้อมูลของผู้พิพากษา

4. วิธีการพิจารณาคดี

กระบวนการพิจารณาในศาลชะรีอะฮ์นั้นขึ้นต้นดังนี้ คือ เสนอคำฟ้องต่อศาล นำผู้ถูกฟ้องร้องมาขึ้นศาล ดำเนินการฟ้องร้องในชั้นศาลด้วยการรับฟังคำฟ้องร้องและการตัดสินของผู้พิพากษา และดำเนินการตามคำพิพากษาของศาล

2.ความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

2.1 ความจำเป็นที่ต้องมีศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

ศาลชะรีอะฮ์ถือเป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทย นักวิชาการมุสลิมตะโตะยูติธรรม และองค์กรมุสลิมต่างๆจึงเรียกร้องให้มีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นในประเทศไทยเพราะถือว่าการเกิดขึ้นของศาลชะรีอะฮ์นั้นจะส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังคำสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างถึงความจำเป็นในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยนั้นมีดังนี้

1. เพื่อเป็นการให้สิทธิแก่ประชาชนที่เป็นมุสลิมตามรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติไว้ว่าทุกคนมีสิทธิที่จะปฏิบัติตามหลักศาสนบัญญัติของศาสนาที่ตัวเองนับถือ ดังนั้นถือได้ว่าหากประเทศไทยได้มีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นมาก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายอิสลามที่มีอยู่คือกฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกสามารถที่จะบังคับใช้อย่างสมบูรณ์อีกทั้งยังเป็นการให้อำนาจแก่ตาโตะยูติธรรมในการตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและมรดกของมุสลิมอย่างเต็มที่

2. ศาลชะรีอะฮ์ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีของชนมุสลิม ดังนั้นหากมีการจัดตั้งขึ้นมาก็จะทำให้ระบบกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในสังคมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวมุสลิมและสร้างความพึงพอใจแก่ชาวมุสลิมที่ได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาโดยมีกฎหมายและศาลรองรับอย่างเป็นทางการ

2.2 ประโยชน์ของการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

ผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย

หากมีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านต่างๆ เช่น ภาพลักษณ์ของรัฐบาลในสายตาของประชาชนมุสลิมดีขึ้นเพราะการที่รัฐให้โอกาสในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์นั้นแสดงให้เห็นว่ารัฐให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันอันจะนำไปสู่ความรู้สึกของการเป็นประชากรหลักมากขึ้น จะเกิดความรู้สึกรักและหวงแหนดินแดนและความเป็นพลเมืองของประเทศไทย ภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับจากกลุ่มประเทศในอิสลามโดยจะทำให้เห็นถึงความจริงใจ และการให้อิสระในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาของรัฐบาลไทยแก่ประชากรที่เป็นมุสลิมอันจะนำมาซึ่งความร่วมมือในด้านต่างๆต่อไป

ประโยชน์ต่อการบังคับใช้หลักกฎหมายอิสลามในประเทศไทย

หากมีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นในประเทศไทยนั้นจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทยทั้งในด้านขอบเขตของเนื้อหาที่บังคับใช้ ขอบเขตในด้านพื้นที่ที่บังคับใช้ และขอบเขตในด้านอำนาจหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายอิสลามอันจะนำมาซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการยุติธรรม

หากมีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นมาในอนาคตจะเป็นการลดภาระของศาลยุติธรรมโดยจะทำให้มีจำนวนคดีลดน้อยลงเพราะมีศาลเฉพาะมาทำหน้าที่โดยตรงตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นและยอมรับในคำพิพากษาของศาลอันจะนำมาซึ่งการทำงานที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งกระบวนการในการพิพากษาคดีระหว่างศาลทั่วไปกับศาลชะรีอะฮ์นั้นก็มีความแตกต่างกันในบางเรื่องหากมีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นมาก็จะทำให้การดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมนั้นตรงกับความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีมากยิ่งขึ้น

ผลต่อปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันนั้นเกิดขึ้นมาจากปัจจัยหลายอย่างแต่ส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐในเรื่องสิทธิที่ประชาชนพึงมีและถูกสิทธิรอนและเพิกเฉยจากรัฐ ดังนั้นหากมีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ขึ้นก็เป็นโอกาสหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มบุคคลที่สร้างปัญหาอันเนื่องมาจากปัจจัยนี้กลับมาให้ความร่วมมือกับรัฐและเลิกต่อต้านแต่อย่างไรก็ตามการที่จะให้สังคมเกิดสันติสุขขึ้นมานั้นก็ขึ้นอยู่กับบทบาทของศาลชะรีอะฮ์ในการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมา

2.3 อุปสรรคปัญหาในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

การเรียกร้องให้มีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทยนั้นมีมานานแล้วศาลชะรีอะฮ์ก็ยังไม่สามารถจัดตั้งขึ้นมาได้อันเนื่องมาจากอุปสรรคต่างๆทั้งที่เป็นอุปสรรคจากภายนอกและอุปสรรคภายในสำหรับอุปสรรคปัญหาที่เป็นปัจจัยภายนอกนั้นคือความไม่เข้าใจจากฝ่ายนิติบัญญัติจึงนำมาซึ่งความล่าช้าในกระบวนการเสนอร่างกฎหมายเพื่อจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ ความไม่เข้าใจนี้ทำให้การเรียกร้องเพื่อจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ถูกมองเป็นปัญหาการแบ่งแยกดินแดนตลอดจนการลดอำนาจของศาลยุติธรรมที่มีอยู่แต่เดิม อีกทั้งเกรงว่าต้องใช้งบประมาณในการจัดตั้งสูง ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลในแต่ละสมัยจึงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้

ในเรื่องความไม่เข้าใจนี้ไม่เพียงเฉพาะรัฐเท่านั้นแต่สังคมอื่นที่เป็นคนต่างศาสนิกก็ไม่เข้าใจโดยมองว่าเป็นการเรียกร้องสิทธิมากเกินไปซึ่งเป็นอุปสรรคปัญหาที่มุสลิมต้องหาทางแก้ไขต่อไป

อุปสรรคปัญหาที่มาจากปัจจัยภายใน ณ ที่นี้หมายถึงอุปสรรคที่เกิดจากประชาชนมุสลิมเองกล่าวคือคนมุสลิมเองยังขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินการเพื่อให้มีการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรมุสลิมต่างๆ ที่ดำเนินการเรียกร้องในเรื่องนี้ยังเป็นการกระทำที่ต่างคนต่างทำอีกทั้งสังคมมุสลิมเองที่เป็นประชาชนทั่วไป ก็ยังขาดความรู้ในเรื่องศาลชะรีอะฮ์จึงไม่คอยให้ความสำคัญ

2.4 แนวทางแก้ไข

แนวทางแก้ไขอุปสรรคปัญหาสามารถแยกประเด็นดังต่อไปนี้

ในด้านการสร้างความเข้าใจแก่รัฐและสังคมภายนอก

จำเป็นที่มุสลิมต้องสร้างความเข้าใจแก่รัฐและสังคมอื่นที่มีใช้มุสลิม ในทุกรูปแบบ เช่น การจัดสัมมนา การทำเอกสารเผยแพร่ การจัดทำงานวิจัย

ในด้านการร่างกฎหมาย

ปัจจุบันกระบวนการในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์นั้นอยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อรับเป็นกฎหมายดังนั้นผู้ที่มิอำนาจหน้าที่เช่น ส.ส และ ส.ว มุสลิมจะต้องทำหน้าที่ในการผลักดันให้กฎหมายฉบับนี้ผ่านการพิจารณาโดยจะต้องแสดงความเป็นเอกภาพของมุสลิมทุกคนและไม่มีการแบ่งแยกถึงแม้ว่าจะมาจากต่างพรรคก็ตาม

ในด้านการสร้างความพร้อม

มุสลิมควรมีการสร้าง ผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อรองรับการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การเปิดหลักสูตรชะรีอะฮ์ที่สร้างบุคคลากรที่เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม

3. รูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทยในอนาคต

3.1 โครงสร้างของศาล

รูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยในอนาคตนั้นผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายแรกเสนอให้เป็นแผนกหนึ่งในศาลยุติธรรมก่อนเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกแล้วค่อยแยกตัวเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรมแต่ถึงจะเป็นแผนกหนึ่งในศาลยุติธรรมก็ควรจัดแยกให้ชัดเจน

ฝ่ายที่สองเห็นว่าศาลชะรีอะฮ์ที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยในอนาคตนั้นควรเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรมเพราะศาลชะรีอะฮ์มีลักษณะพิเศษจึงควรเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรม

เกี่ยวกับโครงสร้างของศาลนั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกเป็นสองทัศนะ

ทัศนะแรกเสนอให้ศาลชะรีอะฮ์ที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นในอนาคตนั้นควรมี 2 ชั้นศาลประกอบด้วยศาลชั้นต้นและศาลฎีกา

ทัศนะที่สองศาลชะรีอะฮ์ที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นในอนาคตนั้นควรมี 3 ชั้นศาลประกอบด้วยศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

3.2 เขตอำนาจศาล

ในด้านโจทก์จำเลย

โจทก์จำเลยควรเป็นมุสลิมทั้งสองฝ่ายแต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยมีประชากรหลายศาสนาและอาศัยอยู่ร่วมกันบางครั้งคดีต่างๆถึงแม้จะเกี่ยวข้องกับครอบครัวและมรดกก็ตามก็อาจจะมีข้อพิพาทกันระหว่างคนมุสลิมและต่างศาสนิก ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันจึงควรกำหนดให้อำนาจของศาลชะรีอะฮ์ในด้านโจทก์จำเลยนั้นขึ้นอยู่กับ

มูลเหตุแห่งคดีว่ามาจากฝ่ายใด หากมาจากมุสลิมก็ควรให้ใช้กฎหมายอิสลามบังคับ และควรเพิ่มโอกาสให้ผู้ที่มีใช้มุสลิมมีสิทธิที่จะร้องขอให้ใช้กฎหมายอิสลามในการตัดสินคดีฟ้องร้องต่อศาลชะรีอะฮ์ด้วย

เขตอำนาจในด้านพื้นที่

ควรขยายทุกจังหวัดทั่วประเทศที่มีมุสลิมอาศัยอยู่เพื่อความเสมอภาคและยุติธรรม แต่ต้องมีมาตรการว่า จังหวัดไหนที่มีมุสลิมน้อยก็อาจจะจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางแล้วให้ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดโดยเริ่มแรกให้มีในจังหวัดที่มีประชากรที่เป็นมุสลิมเป็นจำนวนมากก่อนแล้วค่อยขยายไปจังหวัดอื่น ทั้งนี้ต้องดูความเหมาะสมในด้านบุคลากรและจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก อาจจะยึดหลักตามคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด กล่าวคือ จังหวัดใดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดก็ให้มีศาลชะรีอะฮ์

เขตอำนาจศาลในด้านอรรถคดี

คดีที่เกี่ยวกับครอบครัวและมรดกแต่ให้เพิ่มคดีที่เกี่ยวกับทรัพย์สินการให้ คดีที่เกี่ยวกับองค์กรมุสลิมต่างๆ เช่น การถอดถอนจุฬาราชมนตรี เป็นต้น

3.3 รูปแบบในการพิจารณาคดี

ในด้านรูปแบบในการพิจารณาคดีนั้นนักวิชาการอิสลามในประเทศไทยได้มีทัศนะแบ่งออกเป็น 2 ทัศนะคือ ทัศนะแรกเห็นว่าศาลชะรีอะฮ์ที่อาจมีการจัดตั้งขึ้นในอนาคตนั้นควรมีรูปแบบได้ส่วนเพราะจะเปิดโอกาสให้มีการฟ้องร้องง่ายขึ้นไม่ต้องมีทนายความ

ทัศนะที่สองเห็นว่าควรเป็นแบบอิสลามไม่จำกัดว่าได้ส่วนหรือกล่าวหาอาจผสมผสานตามความเหมาะสม

3.4 อำนาจหน้าที่ของศาลชะรีอะฮ์ที่นอกเหนือจากกระบวนการยุติธรรม

เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลชะรีอะฮ์นั้นผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่าศาลชะรีอะฮ์ควรมีหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น งานด้านตุลาการหรือเอกสารก็ให้เจ้าหน้าที่ธุรการส่วนด้านอื่นๆควรให้กรรมการอิสลามประจำจังหวัดรับผิดชอบ

แต่ก็มีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านมีความคิดเห็นว่าศาลชะรีอะฮ์น่าจะมีหน้าที่ที่นอกเหนือจากการพิพากษาคดีเช่น การให้การอบรมในเรื่องศาสนาแก่ประชาชน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากการสัมภาษณ์และการสัมมนา เห็นพ้องกันว่าจำเป็นต้องมีศาลที่ใช้กฎหมายอิสลามในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งศาลอิสลามที่ให้ความสำคัญกับศาล หรืออัลเกาะฎอฮ์ โดยถือเป็นความสำคัญที่อยู่ในลำดับแรกๆ ภายหลังจากการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ การจัดให้มีระบบศาลเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามหลักกฎหมายอิสลามนับเป็นอิบาตะฮ์และเป็นหนึ่งในการกิจหลักของบรรดาศาสนทูต และยังสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เกี่ยวข้องกับการศาลในหลายแง่มุม เช่น เกี่ยวกับการวินิจฉัยชี้ขาดของผู้พิพากษา คุณสมบัติของผู้พิพากษา และผลตอบแทนของผู้พิพากษาในโลกหน้าอันนิรันดร์ โดยท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เป็นผู้ทำการพิพากษาดด้วยตนเอง หรือบางครั้งท่านได้มอบหมายให้เศาะหาบะฮ์ บางท่านเป็นผู้ตัดสินคดี ซึ่งปรากฏในสุนนะฮ์ทั้งลักษณะของคำพูดหรือวาจา การกระทำ และการยอมรับ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องว่า ศาลที่ใช้กฎหมายอิสลามในการตัดสินคดีความนี้จะต้องมีลักษณะเป็นศาลที่มีความละเอียดเกี่ยวกับการใช้กฎหมายอิสลามทั้งในด้านสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของการพิพากษาคดีความตามกฎหมายอิสลามของประเทศไทยในยุคกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากในสมัยกรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้แบ่งหน่วยงานที่ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ เป็น

“กรรมทำ” ซึ่งประกอบด้วย 3 กรรมด้วยกัน ได้แก่ กรรมทำกลางสำหรับติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศทั่วไป กรรมทำซ้ายสำหรับติดต่อกับจีน และกรรมทำขวา สำหรับติดต่อกับประเทศมุสลิมในตะวันออกกลาง ในกรณีที่ชาวต่างประเทศทั่วไปเกิดข้อพิพาทกับคนไทย คดีจะถูกนำขึ้นสู่ศาลทำกลาง แต่ถ้าคนไทยมีคดีความกับคนจีน ก็ต้องขึ้นศาลกรรมทำซ้าย และถ้าคนไทยเกิดคดีความกับชาวมุสลิมก็ต้องขึ้นศาลกรรมทำขวา ซึ่งใช้กฎหมายอิสลามบังคับ ข้อเท็จจริงข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “ศาลชะรีอะฮ์” หรือ ศาลกฎหมายอิสลามเคยได้รับการสถาปนามาแล้วในสมัยกรุงศรีอยุธยาตลอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 การใช้กฎหมายอิสลามของกรรมทำขวาก็ถูกยกเลิกไป (จุพิศพงศ์ จุฬารัตน์, 2544: 130-133) และสอดคล้องกับการใช้กฎหมายอิสลามตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ. 120 ซึ่งรับรองการใช้กฎหมายว่าด้วยครอบครัวและมรดกอย่างเป็นเอกเทศ เนื่องจาก ตามความในกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง ร.ศ.120 ข้อที่ 32 กำหนดว่า การพิพากษาคดีความในคดีครอบครัวและมรดกของมุสลิม เป็นอำนาจของผู้พิพากษากฎหมายอิสลามที่เรียกว่า “กอฎียฺ” นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับรูปแบบของศาลชะรีอะฮ์ในประเทศที่มีมุสลิมเป็นชนส่วนน้อยบางประเทศ เช่น ประเทศศรีลังกา ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรดำเนินการเพื่อให้มีศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย
2. ควรทำการชี้แจงให้ทุกภาคส่วนในประเทศไทยเข้าใจถึงความจำเป็นของการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติอิสลาม
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่ยังขาดในการจัดตั้งศาลชะรีอะฮ์ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- จุฬิศพงศ์ จุฬารัตน์. 2544. **บทบาทและหน้าที่ขุนนางกรมท่าขวาในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2153–2435)**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบุญรณ์ พุทธจักร. 2529. **การใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลาและสตูล**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Al Kāsānīy, ʿilaudīn Abī Bakr bin Masʿūd. 1982. *Badāʾiʿ al Sanāʾiʿ*. J 7. 2nd. Bayrūt. Dār al Kitāb al Arābīy
- Ibnu Qudāmah, 1949. *Al Mughnī*. n.p. Matbaʿah dār al Manār
- Ibnu Qayyim. n.d. *Al Turūq al Hukmiyyah fī al Siyāsah al Sharʿiyyah*. Cairo. Matbaʿah al Madaniy.
- Ibnu Qayyim. 1973. *Aʿlām al Muwaqʿīn*. Bayrūt. Dār al Jil.
- Al Khatīb, Muḥammad Ajyād. 1981. *Lumhat fī al Maktabāt wa Bath wa al Maṣodīr*. Bayrūt. n.p.
- Al Kharāziy, n.d. *Sharḥ al Kharāziy ʿalā Mukhtaṣar al Khalīl*. Bulāq. Al Matbaʿah al Amirīyyah al Qubrā.
- Ibnu Khaldūn, n.d. *Al Mukhtaṣar*. Bayrūt. Dār al Kitāb al ʿarābiy.
- Al Shartībiy, n.d. *Al Muwāfaqot*. Misr. Al Matbaʿah al Salafiyyah.
- Al Shirāziy, 1960. *Al Muhazab*. Cairo. Matbaʿah Muḥammad Muṣṭafā al Halabiy.
- Al Shaukāniy, 1961. *Nayl al ʿautāʾ*. Cairo. Matbaʿah Muḥammad Muṣṭafā al Halabiy.
- Al Sharbīniy, 1933. *Mugnnī al Muḥtāj ilā al Maʿrifat al Fāsil al Minhāj*. Cairo. Matbaʿah Muḥammad Muṣṭafā al Halabiy.